

5. Суб'єктивна сторона зловживання владою або службовим становищем у практиці Верховного Суду. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com> (дата звернення: 10.09.2024).

6. Адвокат по зловживанню владою або службовим становищем — стаття 364 Кримінального кодексу України // Prikhodko & Partners. URL: <https://prikhodko.com.ua> (дата звернення: 10.09.2024).

7. Що таке зловживання владою та службовим становищем // Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org> (дата звернення: 10.09.2024).

8. Діордіца І.В., Коваленко І.А., Коваль О.М. Правова охорона персональних даних у сфері охорони здоров'я в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2024. Випуск 82. частина 2. С. 141-146.

Нагірняк Аліна Ярославівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Чернівці)
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Факас І.Б.

ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Попри повномасштабне вторгнення росією на територію України 24 лютого 2022 року, питання домашнього насильства не стає менш значущим. Війна, як і будь-яка інша екстремальна ситуація, лише поглиблює проблеми людей, що існували раніше. Особливо це стосується насильства в сім'ї. Домашнє насильство у воєнний час - явище широко поширене, що робить його ще більш небезпечнішим, ніж у мирний час. Людям, які пережили таке насильство, тепер складніше знайти вихід. Вони часто обмежені у своїй

поведінці, їм нема до кого звернутися по допомогу, вони стали фізично і фінансово залежні від свого кривдника.

Одним із чинників, що провокують зростання насильства в сім'ї, є переїзд людей до безпечніших регіонів або за кордон, яке призводить до обмеження спілкування, потрапляння в іншомовне середовище, втрати роботи, особистих зв'язків і звичних соціальних ролей.

На думку сучасних науковців, війна та конфлікти впливають на чоловіків, жінок, дівчаток і хлопчиків по-різному. Хоча причини і масштаби можуть бути різними, однак наслідки для жінок у всьому світі подібні [2].

Війна в Україні на сьогоднішній день показує, що жінки і дівчата більше потерпають від наслідків насильства, ніж інші групи населення, як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі. Жінки та дівчатка страждають не тільки від прямих наслідків війни та конфліктів, а також від їхніх побічних наслідків.

В Україні зазвичай чоловіки є кривдниками це 98%, а лише у 2% випадках – жінки. Потерпілими від домашнього насильства чоловіки виступають у 4%, а жінки – у 96% всіх проаналізованих інцидентах [3].

Практика засвідчує також те, що чоловіки здебільшого здійснюють домашнє насильство стосовно жінок 94%, а лише 1% жінки щодо чоловіків проаналізованих випадків. У той же час жінки стосовно жінок і чоловіки щодо чоловіків вчиняють домашнє насильство у 2% та 3% розглянутих справ, відповідно [1].

За даними Міністерства внутрішніх справ, з початку 2024 року кількість випадків домашнього насильства в Україні збільшилася на 14%. Водночас Ігор Клименко повідомив ще одну бентежну статистику, яка вказує про те, що війна негативно впливає на всі аспекти життя і біля 60% тих, хто вчиняє домашнє насильство є військовослужбовцями.

Тим самим держава зробила серйозні кроки в боротьбі з недозволеним явищем: у червні 2022 року український парламент прийняв Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству

стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» (Стамбульська конвенція).

Стамбульська конвенція встановлює зобов'язання держави відповідати за протидію усім видам домашнього насильства, зокрема: психологічному; фізичному; економічному; сексуальному, включно із примусовим абортom або шлюбom, зґвалтуванням; злочинами щодо «честі» (релігія, культура, звичаї, традиція або так звана «честь» не розглядається як виправдання таких актів. Це включає, зокрема, заяви про те, що жертва порушила релігійні, культурні, традиційні або соціальні норми чи практику належної поведінки) та інші подібні злочини, а також захист жертв насильства та покарання винних [2].

Водночас конвенція базується на принципі, що домашнє насильство не є приватною проблемою і потребує спільних зусиль органів державної влади та місцевого самоврядування, громадськості для її подолання.

За даними Програми розвитку ООН станом на 2022 рік статистика показує, що понад 2 мільйона людей в Україні щороку зазнають фізичного насильства вдома, і понад 80% зазнають насильства - жінки. Тому щороку від домашнього насилля гинуть 600 українських жінок [4].

Портрети жертв домашнього насильства відсутні: зазнають цього жінки та чоловіки різного віку, з різним рівнем освіти та доходу, що живуть у містах і селах.

У той же час існує закономірність, пов'язана з економічним статусом: жінки, які залежні фінансово частіше зазнають насильства в сім'ї та рідше звертаються за допомогою. Жіночий страх і мовчання породжені невпевненістю у своїй здатності забезпечити себе та своїх дітей.

Жінки, які зазнали фізичного чи сексуального насильства, також відчують і психологічний стрес. Кривдники також можуть обмежувати контакти жінок з родичами та друзями, контролювати їхні мобільні телефони та особисті листи, а також забороняти їм виходити з дому тощо.

Чисельність звернень у 2020-му році до поліції з приводу домашнього насильства виросла до 208 748. Карантин став однією з причин зростання випадків, запроваджений через пандемію коронавірусу, і пов'язані з ним заборони на перебування вдома. Тому того ж року за фактами домашнього насильства було порушено 2 213 справ, а до суду дійшли тільки 1 823 справи (82,4%) [2].

Але це не є тільки українською проблемою: в ООН зазначають, що масштаби домашнього насильства різко зросли на тлі глобальної самоізоляції. Стрес, викликаний такими факторами, як епідемія, безробіття, економічні проблеми, став причиною агресивної поведінки.

Кількість випадків домашнього насильства, зареєстрованих у 2021 році, зменшилася до 144 394. Водночас зросла і кількість відкритих кримінальних справ – 2 432, з яких передано до суду - 2136 (87,8%) [2].

У перший рік повномасштабного вторгнення до поліції надійшло 244 381 звернень про домашнє насильство, це більше, а ніж у 2020-му році під час карантину. Правоохоронцями було відкрито 1500 справ, а 1 249 справ (83,3%) дійшло до суду. У 2023 році кількість скарг на домашнє насильство зросла на 291 428. А відкрито 2705 справ, з них 2243 (82,9%) передано до суду [2].

Відповідно до статистики Опендатабот від початку 2024 року відкрито вже 1521 кримінальне провадження про домашнє насильство, що на 36% більше, а ніж за аналогічний період 2023 року. Даних про кількість заяв, поданих до поліції, поки невідомо [0].

Підсумовуючи, можна зазначити, що збройний конфлікт не призвів до різкого зниження рівня злочинності в країні, навпаки, це призвело до зростання домашнього насильства. На наш погляд, доцільно доповнити визначення домашнього насильства такими формами, як економічне насильство, психологічне насильство через соціальні мережі, кібербулінг та інші сучасні прояви насильства. Ефективним, на нашу думку може стати

також запровадження обов'язкових програм для кривдників, спрямованих на зміну їхньої поведінки та запобігання повторним актам насильства.

Реалізація цих пропозицій дозволить створити більш ефективну систему протидії домашньому насильству в Україні та забезпечити надійний захист жертв, оскільки боротьба з домашнім насильством є комплексним процесом, який вимагає спільних зусиль держави, громадянського суспільства та кожного окремого громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Запобігання та реагування на гендерно зумовлене насильство під час війни та в післявоєнних умовах. Досвід та рекомендації жіночих громадських організацій / І. Адільханян та ін. Відень, Австрія, 2022. 54 с.

2. В Україні збільшилася кількість випадків домашнього насилля – Опендатабот. Слово і діло. Аналітичний портал: веб-сайт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/06/19/novyna/suspilstvo/ukrayini-zbilshylasya-kilkist-vypadkiv-domashnoho-nasylyya-opendatabot> (дата звернення: 10.09.2024)

3. Відповідальність за домашнє насильство під час війни: судова практика. Юридична газета online: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vidpovidalnist-za-domashne-nasilstvo-pid-chas-viyni-sudova-praktika.html> (дата звернення: 12.09.2024).

4. Юристи б'ють на сполох: під час війни зростає домашнє насильство. Українська Гельсінська спілка з прав людини: веб-сайт. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/yurysty-b-iut-na-spolokh-pid-chas-viyny-zrostaie-domashnie-nasylystvo/> (дата звернення: 09.09.2024).

5. Домашнє насильство під час війни. Як запобігти, розпізнати та куди звертатися. Глушко Д. Гвара медіа: веб-сайт. URL: <https://gwaramedia.com/domashnie-nasilstvo-pid-chas-vijni-yak-zapobigti-rozpiznati-ta-kudi-zvertatisya/> (дата звернення: 12.09.2024).

6. Рекордну кількість справ про домашнє насильство зареєстрували у 2024 році. Скільки справ доходить до суду? Опендатабот: веб-сайт. URL:

Ошурко Марія,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)
Науковий керівник: професор, Олійник А.Ю.

ВОЄННИЙ СТАН В УКРАЇНІ: ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА НАСЛІДКИ

Воєнний стан - це особливий правовий режим, який вводиться в державі відповідно до закону в умовах збройної агресії або загрози національній безпеці. Для України воєнний стан став необхідним через військову агресію Російської Федерації та загрозу її територіальній цілісності та суверенітету. Цей реферат присвячений дослідженню введення воєнного стану в Україні, його наслідків та значення для держави. Розглянемо хронологію введення воєнного стану у 2018 та 2022 роках, а також аналізуємо його вплив на українське суспільство та міжнародні відносини. У 2018 році воєнний стан в Україні було введено у зв'язку зі збройним конфліктом з Російською Федерацією, спровокованим інцидентом у Керченській протоці. Основні аспекти введення воєнного стану у 2018 році включають.

Воєнний стан було оголошено 26 листопада 2018 року Президентом України Петром Порошенком. Він тривав протягом 30 днів і закінчився 26 грудня 2018 року. Воєнний стан охопив 10 областей України, прилеглих до кордонів з Росією, Придністров'ям та узбережжя Чорного і Азовського морів. За час дії воєнного стану деякі громадянські права та свободи були тимчасово обмежені з метою забезпечення національної безпеки. Головною метою введення воєнного стану було зміцнення обороноздатності країни та забезпечення безпеки громадян в умовах загострення військового конфлікту.